
**«ՀԱԼԷՊ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍԻՐԻԱՅԻՑ
ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐԻՆ
(2013–2018 թթ.)***

ՔՆԱՐԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆ

Բանալի բառեր՝ Սիրիայի պատերազմ, հայ համայնք, հայրենադարձություն, Հայաստան, «Հալէպ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն:

Նախաբան

2011 թ. մարտից Սիրիայում իսլամիստ ահաբեկիչների ծավալած ռազմական գործողությունների սաստկացմանը զուգընթաց ստվարացել է Հայրենիք տեղափոխվել ցանկացող սիրիահայերի թիվը: Ընդհանուր առմամբ, պատերազմի սկզբից մինչև 2018 թ. Հայաստան է մուտք գործել 22.000 սիրիահայ՝:

Նկատենք, որ Հայաստանում հայրենադարձներին աջակցելու ուղղությամբ սիրիահայերի կողմից ստեղծված կազմակերպությունները չորսն են՝ «Սիրիահայերի հիմնախնդիրները համակարգող կենտրոն» հասարակական կազմակերպությունը (2012 թ.), «Հալէպ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպությունը (2013 թ.) (ՀԲՀԿ), «Սիրիահայերի միություն» հասարակական կազմակերպությունը (2013 թ.) և «Քեսաբ» հայրենակցական միավորումը (2014 թ.): «Այդ կառույցները շատ լավ աշխատել են այս տարիների ընթացքում»², սերտ համագործակցելով ինչպես պետական հաստատությունների, ընդ որում՝ ՀՀ սփյուռքի նախարարության (2008–2018 թթ.), նույնպես և միջազգային, սփյուռքյան ու հայաստանյան բարեսիրական և հասարակական տարբեր կազմակերպությունների հետ՝ համակողմանի աջակցելով Հայրենիք ժամանած, նաև Սիրիայում մնացած մեր հայրենակիցներին: Աջակցությունն ընդգրկել է նրանց Հայաստան տեղափոխման, տեղավորման, սոցիալ-տնտեսական, մասնագիտական կարողությունների

* Ներկայացվել է 03. VII. 2020 թ., գրախոսվել է 16. VII. 2020 թ., ընդունվել է տպագրության 19. X. 2020 թ.:

¹ Human Dimension Implementation Meeting. Working Session 12. Rights of Migrants. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Armenia. 2018, September 28, p. 1.

² ՀՀ սփյուռքի նախարարության աշխատակազմի ղեկավար, սիրիահայերի հիմնախնդիրներով զբաղվող աշխատանքային խմբի ղեկավար Ֆիրդուս Զաքարյանի զեկույցը, «Հայաստան–Սփյուռք» 6-րդ համաժողով.– «Հայաստանի Հանրապետություն», 20. IX. 2017:

զարգացման, աշխատանքով ապահովման, առողջապահական, կրթական և տարատեսակ այլ օժանդակություններ, ինչպես նաև նյութական ու բարոյական նպաստների տրամադրում:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի հիմնումը

Հայաստանում սիրիահայերի կողմից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի հիմնումը և գործունեությունը հայրենադարձության պատմության փորձառության մեջ աննախադեպ դեր ու նշանակություն է ունեցել և շարունակում է ունենալ:

Հայաստան փոխադրվելու հարցում սիրիահայերին աջակցելու և նրանց հոգսերը թեթևացնելու առաջնահերթությունից ելնելով՝ Միքիայից հայրենադարձ Անի Բալիսյանը նպատակադրվել էր Հայաստանում հիմնել բարեսիրական կազմակերպություն: Ժամանակին նա եղել է Հալէպում գործած «Միհրան և Անի Բալիսյան» մշակութային հիմնադրամի նախագահ³: Նրան նեցուկ են կանգնել Միքիայում երկար տարիներ նույնպես տարբեր միություններում գործունեություն ծավալած, ուստի և համայնքի հետ աշխատելու փորձ ու հստակություն ունեցող կանայք և երիտասարդներ⁴, որոնց զգալի մասը ևս հայրենադարձվել էր Հայաստան:

2013 թ. օգոստոսի 17-ին գումարված հիմնադիր ժողովում որոշվել է ստեղծել, իսկ արդեն հոկտեմբերի 28-ին պաշտոնապես հիմնվել ու գրանցվել է «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն⁵ Երևանում:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն կազմված է գործադիր մարմնից, տիկնանց ու երիտասարդաց խորհուրդներից, ընկերային և օժանդակ հանձնախմբերից, աշխատակազմից ու կամավորներից⁶: Կազմակերպության գործադիր մարմնի կազմը հետևյալն է. հիմնադիր նախագահ՝ Անի Բալիսյան, փոխնախագահներ՝ տիկնանց խորհրդի ատենապետ Օ. Բայթարյան, Հ. Թահմազյան, գլխավոր քարտուղար՝ Լ. Բանդուրյան, հաշվապահ՝ Ս. Գաբրիելյան, գանձապահ՝ Ռ. Կարազուլյան, դրամահավաքների ղեկավար՝ Թ. Ճեմբերջյան, ԱՄՆ-ում դրամահավաքների համակարգող՝ Ս. Գարագաշյան, ինչպես նաև՝ գործադիր տնօրեն, արտաքին կապերի և խորհրդատվական բաժնի ղեկավար՝ Սարգիս Բալիսյան, հանրային կապերի բաժնի ղեկավար՝ Հ. Կազանջյան, մշակութային հանձնաժողովի ատենապետ՝ Պ. Քիրազյան, մշակութային հանձնաժողովի փոխատենապետ, «Արևիկ-Հայաստան» կենտրոնի ղեկավար՝ Ա. Մուջյան, ԱՄՆ-ում «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի ներկայացուցիչ՝

³ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Պատմություն. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Գործադիր մարմին. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁵ «Տեղեկագիր» (Երևան), 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 1:

⁶ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ը նշեց իր հիմնադրման չորրորդ տարեդարձը, 2017, 30 հոկտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

Ը. Գարագաշյան, ԱՄՆ-ում ներկայացուցիչ, դրամահավաքների ղեկավար՝ Դ. Չոլաքյան, Միրիայում ներկայացուցիչ՝ Հ. Մանջիկյան-Բերբերյան՝ և այլք։ Հայաստանում ՀԲՀԿ-ն իր գործունեությունն իրականացնում է ավելի քան 150 կամավորի միջոցով։ Ավելի ուշ՝ 2014 թ. ապրիլի 16-ին, ԱՄՆ-ում հիմնվել է կազմակերպությանն աջակից համանուն հասարակական կազմակերպությունը, որը բաղկացած էր հոգաբարձուների խորհրդից և գործադիր մարմնից⁷։

«Հալեպ» ՀԲՀԿ-ի գործունեության մասին տեղեկատվական հարուստ նյութ է ամփոփված նրա՝ խնամքով կազմված ու ժամանակագրորեն ներկայացված երկլեզվյա (հայերեն և անգլերեն) համացանցային կայքէջում՝ aleppo-ngo.org, ինչպես նաև՝ եռամսյա «Տեղեկագիր» ու ամենամսյա «Հալեպ» հայրենակցական բարեսիրական ՀԿ՝ պարբերականներում։ Այնտեղ կազմակերպության նպատակների մասին ամրագրված է հետևյալը. «Ապահովել Հայաստանում ապաստան գտած սիրիացիների բարօրությունը և արժանապատիվ կյանքի պայմանները՝ արգելք հանդիսանալով արտագաղթի հրատապ երևույթին ...: Մշտական լուծումներ գտնել սիրիական հակամարտության հետևանքով Հայաստանում ապաստանած սիրիացիների առջև ծառացած խնդիրներին՝ ապահովելով անձի արժանապատիվ ապրելու իրավունքը»¹⁰։

Վերոհիշյալից ելնելով՝ «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ն մշակել և իրականացրել է Միրիայից Հայաստան փոխադրված, ինչպես նաև փոխադրվել ցանկացող հայրենակիցներին նյութապես ու բարոյապես աջակցելու, Հայրենիքում նրանց բարօրության ապահովմանն ուղղված բազմաթիվ և բազմապիսի երկարատև ծրագրեր։ Մարդասիրական ծրագրերն ուղղվել են կարիքավորներին անվճար բնակարանով ապահովելուն և պաշտպանելուն, հայրենադարձների զբաղվածության խնդիրների լուծմանը, սոցիալ-հոգեբանական վերականգնմանը, ձեռներեցության հստությունների զարգացմանը, նրանց սոցիալ-մշակութային, հոգևոր-ֆիզիկական, գիտակրթական զարգացմանը, տնտեսական ու քաղաքացիական ակտիվության բարձրացմանը, իրավունքների պաշտպանությանը, ինչպես նաև մտավոր ու ֆիզիկական հաշմանդամության խնդիրներ ունեցողների սոցիալական աջակցությանը և այլն։

Կազմակերպությունն իր տիկնանց և երիտասարդաց խորհուրդներով կազմակերպել ու իրականացրել է տարատեսակ միջոցառումներ՝ դրամահավաքներ, նպաստաբաշխումներ, պարենի բաշխումներ, բժշկական օգնություններ, անվճար դասընթացներ, բարեգործական

⁷ «Հալեպ» ՀԲՀԿ. Պատմություն, «Հալեպ» ՀԲՀԿ. Գործադիր մարմին, ՀՀ սփյուռքի նախարարի և ՀՀ-ում ԱՄՆ փոխդեսպանի այցը «Հալեպ» ՀԲՀԿ, 2015, 11 հոկտեմբերի, «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ը նշեց իր հիմնադրման չորրորդ տարեդարձը, 2017, 30 հոկտեմբերի.– <https://aleppo-ngo.org>.

⁸ “Newsletter” (Yerevan), 2015, № 2, June-August, pp. 4, 7, “Aleppo” Compatriotic Charitable NGO” (այսուհետ՝ “Aleppo” CCNGO”) (Yerevan), 2015, September, p. 1.

⁹ «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 1, “Aleppo” CCNGO”, 2015, September, p. 1.

¹⁰ «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 1, «Հալեպ».– <https://aleppo-ngo.org>.

աշխատանքներ, մշակութային ձեռնարկներ, ցուցահանդեսներ, այցելություններ, խրախուսանքներ¹¹ և այլն, որոնք նպաստել են Հայաստանում սիրիահայերի կեցության բարելավմանը, նոր միջավայրին ու պայմաններին արագ ինտեգրմանը և հասարակության ակտիվ մաս դառնալուն:

Հայաստան տեղափոխվող սիրիահայերի թվի ստվարացմանը զուգընթաց՝ նրանց աճող կարիքներին աջակցելու նպատակով «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի շուրջ համախմբված աշխատակազմն ու կամավորները գործակցել և նյութական ու բարոյական աջակցություն են ստացել Հայաստանում գործող տեղական և միջազգային տարբեր կազմակերպություններից, ինչպես նաև՝ անհատ գործարարներից: Աջակցող կառույցներից են՝ ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի գրասենյակը, ՀՀ սփյուռքի նախարարությունը, Ամերիկայի «Հայ օգնության ֆոնդը», Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի սոցիալական ծառայությունը, Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի հայաստանյան միջեկեղեցական բարեգործական Կոորդինացիան, Հայ օգնության և զարգացման ընկերակցությունը, Հայ քրիստոնյա բժիշկների ընկերակցությունը, Ամերիկայի հայ ավետարանչական ընկերակցությունը, Գերմանիայի ժողովրդական բարձրագույն դպրոցների միության Միջազգային համագործակցության ինստիտուտի հայաստանյան գրասենյակը, Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերությունը, Միավորված մեթոդիստների օգնության կոմիտեն, Հայաստանի Հայ օգնության միությունը, «Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ» հիմնադրամը, «Համաշխարհային տեսլականը»¹² և այլ կազմակերպություններ:

Տակավին նորաստեղծ «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն առաջին օգնությունը ցուցաբերել է պատերազմից տուժած սիրիաբնակ իր հայրենակիցներին՝ որպես երախտագիտություն Հայոց ցեղասպանությունից մազապուրծ հայերին սիրիացի արաբների կողմից հյուրընկալության: Այդ նպատակով 2013 թ. դեկտեմբերին հանգանակվել և Նոր տարվա կապակցությամբ Միտիայում գործող Հալեպահայության շտապօգնության գործադիր մարմնի միջոցով 10.000 ԱՄՆ դոլար է առաքվել 250 հալեպահայ կարիքավոր ընտանիքներին¹³:

Այդուհանդերձ, կազմակերպության ծրագրերն ու գործունեությունը գերազանցապես ուղղվել են Հայաստան փոխադրված հայրենակիցների օժանդակությանը:

Սիրիայից հայրենադարձների աջակցությանն ուղղված «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի ծրագրերն ու գործունեությունը

¹¹ «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 4:

¹² “Newsletter”, 2015, № 2, June-August, p. 7, «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 1:

¹³ Financial Aid for Syrian-Armenians, 2014, January 14. – <https://aleppo-ngo.org>.

2013 թ. դեկտեմբերին «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն իրականացրել է «Տաքուկ Ամանոր» նախաձեռնությունը, որի ընթացքում Արարատի մարզի Դարբնիկ գյուղում հաստատված սիրիահայ 29 ընտանիքի տրամադրվել է առաջին անհրաժեշտության աջակցություն և դրամական օգնություն¹⁴: Ծրագրի շրջանակում «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի շահառու 8-11 տարեկան 5-6 տասնյակ սիրիահայ երեխաների համար ամեն տարի կազմակերպվել է Նոր տարվա միջոցառում, նվերների բաշխում¹⁵ և այլն:

2014 թ. սկզբից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն համահայկական և միջազգային մի շարք կազմակերպությունների ու հիմնադրամների գործակցությամբ իրականացրել է «Տաքուկ ձմեռ» ծրագիրը՝ սիրիահայ կարիքավոր ընտանիքներին ամբողջ տարվա ընթացքում տրամադրելով ձմեռային հագուստ, սնունդ և առաջին անհրաժեշտության պարագաներ: Փոխհատուցվել են ձմռան ընթացքում վճարված կոմունալ ծախսերը ևս: Հայաստանում սիրիահայերի թվի ստվարացմանը զուգընթաց աճել է նաև ցուցաբերվող մարդասիրական օգնությունը: Ընդհանուր առմամբ, ծրագրից օգտվել է շուրջ 1.100 սիրիահայ կարիքավոր ընտանիք¹⁶: Ամանորից բացի, սիրիահայերին սոցիալական աջակցություն է ցուցաբերվել նաև ողջ տարվա ընթացքում: Անհատ բարերարները ևս օժանդակել են կազմակերպությանը:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի շահառուներին աջակցել են նաև սփյուռքի մեր հայրենակիցները: Այսպես, 2016 թ. «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի ԱՄՆ-ում գտնվող համանուն աջակից կառույցի գործադիր մարմնի ներկայացուցիչները հանգանակել են շուրջ 15.000 դոլար, 2016 թ. նյութապես օգնել է նաև Դանիայի հայ համայնքը¹⁷:

Կազմակերպությունը հովանավորների և դրամահավաքների միջոցով անվճար հիմունքներով ներառական կրթություն, խնամք, մտավոր և ֆիզիկական թերապիա է ապահովել հաշմանդամություն ունեցողների համար՝ նպատակ ունենալով «դյուրացնել նրանց առօրյան և աջակցել նրանց ներգրավվածությանը հասարակական կյանքում»¹⁸: Այդ նպատակով դեռևս 2000-ական թվականի սկզբին Հալէպում ստեղծված «Արևիկ» կենտրոնն այդ դեռ 2014 թ. հոկտեմբերի 1-ին վերաբացվել է Հայաստանում՝ որպես «Արևիկ-Հայաստան» կենտրոն: Այն մասնագիտական ծառայություն է մատուցել մեկ տասնյակից ավել անդամի:

¹⁴ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ի վիճակահանությունը «Տաքուկ Ամանոր»-ի շրջանակներում, 2014, 28 հունվարի, «Տաքուկ Ամանոր» նախաձեռնություն, 2014, 26 հունվարի. – <https://aleppo-ngo.org>.

¹⁵ ««Հալէպ» հայրենակցական բարեսիրական ՀԿ» (Երևան), 2015, դեկտեմբեր, էջ 5-6:

¹⁶ «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 4:

¹⁷ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ի բարեգործական միջոցառումը Նյու Ջերսիում, 2016, 20 նոյեմբերի, Դանիայի հայ համայնքն իր աջակցությունն է բերում սիրիահայ համայնքին Հայաստանում, 2016, 13 դեկտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

¹⁸ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Արևիկ-Հայաստան կենտրոն. – <https://aleppo-ngo.org>.

Դասընթացներն իրականացվել են մի խումբ նվիրյալ սիրիահայ ուսուցիչների ու աշխատակազմի կողմից¹⁹:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ը դասընթացներ, հավաքներ, տարբեր միջոցառումներ ու քննարկումներ է իրականացրել սիրիացի երեխաների և պատանիների համար, սկզբնական շրջանում նաև կազմակերպել է արաբերենի, ապա՝ արևմտահայերենի ուսուցման դասընթացներ, ինչպես սիրիահայ, այնպես և տեղացի սկսնակ մի քանի տասնյակ երիտասարդների ու մասնագետների համար՝ նպատակ ունենալով հաղորդակցական հմտություններ և լեզվական գիտելիքներ զարգացնել ու ամրապնդել երիտասարդ սերնդի շրջանում, նպաստել նրանց փոխինտեգրմանը: Ավելի ուշ սիրիահայերի համար կազմակերպվել են նաև արևելահայերենի ու թուսերենի անհատական դասընթացներ²⁰: 2014 թ. մեկնարկել են «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի «Արաբերենի ակումբ», իսկ 2015 թ.՝ նաև «Արաբերեն լեզվի ուսուցման դասընթացներ» ծրագրերը, որոնց հաճախել են ինչպես սիրիահայ, այնպես էլ տեղացի երիտասարդներ: 2016 թ. սկսել է գործել արևմտահայերենի դասընթաց 6–17 տարեկան երեխաների և պատանիների համար: Ընդհանուր առմամբ, արևմտահայերենի և արաբերենի դասընթացներին հաճախել է ավելի քան 145 մասնակից²¹:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի հիմնադիր նախագահ Ա. Բալխյանի հավաստմամբ, Հալէպում օրեցօր ահագնացող ռազմական գործողությունների պայմաններում արդեն 2015 թ. մայիսից կազմակերպությունը Հայաստան փոխադրվելու ցանկությամբ ավելի քան 600 խնդրագիր է ստացել երբեմնի հայաշատ քաղաքի իր կարիքավոր հայրենակիցներից, սակայն երկրում իրավիճակի մի փոքր խաղաղվելու հետ կապված՝ ունաք մտափոխվել են, մինչդեռ դրության վատթարացման հետևանքով, նրանք կրկին վերահաստատել են Հայաստան փոխադրվելու իրենց դիմումները²²:

Բացի այդ, Երևանում հաստատված մի շարք հալեպահայեր ևս, «անհանգստանալով կյանքին սպառնացող իրավիճակում հայտնված և կենցաղային լուրջ խնդիրների առջև կանգնած [իրենց] հարազատների համար», խնդրագրով դիմել են «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ին աջակցելու հայրենակիցներին Հայաստան, «որպես ապահով երկիր» տեղափոխվելու համար, մասնավորապես՝ օգնել Հալեպից Բեյրութ, ապա՝ դեպի Երևան մեկ ուղղությամբ տոմս ձեռք բերելու հարցում²³: Ահա թե ինչու, ՀԲՀԿ-ն, «անսալով օր օրի ավելացող դիմումներին և գիտակցելով կյանքեր փրկող ծրագրի խիստ անհրաժեշտությունը», հանդես է

¹⁹ Նույն տեղում:

²⁰ 17.000 սիրիահայեր ապաստան են գտել Հայաստանում. ինչպե՞ս օգնել նրանց (հարցազրույց), 2016, 26 մարտի. – <http://armedia.am/arm>. «Ճանաչել: Պաշտպանել: Իրագործել» ծրագիրը աջակցության նոր հարթակ սիրիահայերի համար, 2017, 30 հունիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

²¹ «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 3, № 3, սեպտեմբեր-հոկտեմբեր, էջ 8:

²² 600 հայ Սիրիայից դիմել է՝ Հայաստան տեղափոխվելու. «Հալէպ» հ/կ-ի ղեկավար, 2016, 8 հոկտեմբերի. – <http://www.arevelk.am>.

²³ «Save Lives» նախաձեռնությունը մեկնարկեց, 2015, 2 հուլիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

եկել կոչով՝ «խնդրելով Հայաստանում և Սիդոնիայում գտնվող բոլոր բարերարներին՝ ականջալուր լինել և հնարավորությունների սահմաններում աջակցություն ցուցաբերել նյութական և հոգեբանական դժվարին իրավիճակում գտնվող, ամեն օր կյանքի և մահու կռիվ տվող և օգնության խնդրանքով «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ին դիմած սիրիահայերին՝ տեղափոխվելու Հայաստան որպես ապահով երկիր»²⁴։ Այդպես, 2015 թ. մայիսից կազմակերպությունը սկսել է իրագործել «Փրկել կեանք մը» նախաձեռնությունը²⁵։ Յուրաքանչյուր անձի փոխադրման համար անհրաժեշտ գումարը կազմել է 400–500 դոլար, որը ներառել է Հալեպից Լիբանան ավտոբուսով փոխադրում, Սիրիայից Լիբանանի սահման մուտք գործելու համար ելքի արտոնագրի վճար, ապա՝ այդտեղից դեպի Բեյրութի օդանավակայան հասնելու փոխադրամիջոցի, այնուհետև՝ դեպի Հայաստան մեկ ուղղությամբ տոմսի և «Զվարթնոց» օդանավակայանից դեպի Երևան փոխադրվելու գումար²⁶։

Արդեն 2015 թ. հունիսի 26-ին «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ի «Փրկել կեանք մը» նախաձեռնությամբ Հալեպից Հայաստան է փոխադրվել առաջին՝ Այրանջանների ընտանիքը։ Մինչև նոյեմբեր ժամանել է 60 կարիքավոր սիրիահայ, իսկ մինչև տարեկերջ՝ 119 անձ կամ 47 ընտանիք։ Սիրիահայերի համար դեպի Հայաստան մեկ ուղղությամբ օդանավի տոմս ձեռք բերելու «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ի նախաձեռնությանն աջակցել են ինչպես սիդոնիայի տարբեր հայ համայնքների (ԱՄՆ, Դանիա, Մեծ Բրիտանիա և այլն) ներկայացուցիչներ, այնպես էլ առանձին անհատներ ու կազմակերպություններ²⁷։

Հայրենադարձներին օդանավակայանում դիմավորել են «Հալեպ» ՀԲՀԿ-ի գործադիր մարմնի անդամները, ինչպես նաև՝ համագործակցող միջազգային կառույցների հայաստանյան ներկայացուցչությունների պատասխանատուները՝ տեղում տրամադրելով ֆինանսական օժանդակություն ու մարդասիրական օգնության փայթեթներ։ Միաժամանակ, տասնյակ ընտանիքներ ստացել են ամենամյա ֆինանսական օժանդակություն։ Առավել կարիքավոր շահառուներին կազմակերպությունը պահել է իր մշտական հոգածության ներքո։

«Հալեպ» ՀԲՀԿ-ն Հայաստան ժամանած յուրաքանչյուր սիրիահայի տրամադրել է 100-ական դոլար, որը քիչ գումար չէր ընտանիքների պարագայում։ Հայաստան ժամանած կարիքավոր ընտանիքների տան վարձի հարցերը շարունակել են հոգալ միջազգային և

²⁴ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպության հաղորդագրությունը «Փրկել կեանք մը» ծրագրի վերաբերյալ, 2016, 4 նոյեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

²⁵ «Փրկել կեանք մը» նախաձեռնություն, 2015, 6 մայիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

²⁶ Սիրիահայերը խնդրում են իրենց տեղափոխել Հայաստան. Ավելի քան 600 սիրիահայ խնդրել է օգնել Հայաստան տեղափոխվելու հարցում, 2016, 7 հոկտեմբերի. – <https://armeniasputnik.am>.

²⁷ «Save Lives» նախաձեռնությունը մեկնարկեց, 2015, 2 հուլիսի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ը նշեց երկրորդ տարեդարձը, 2015, 28 հոկտեմբերի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ը 380 սիրիահայի տրամադրեց մեկ ուղղությամբ ինքնաթիռի տոմս դեպի Հայաստան, 2017, 10 հունվարի. – <https://aleppo-ngo.org>.

սիյուռքյան բարեսիրական կազմակերպությունները: Բացի այդ, նորեկներին իրենց տներում հյուրընկալելու պատրաստակամությամբ «Հալէպ» ՀԲՀԿ են դիմել նաև շատ ու շատ հայաստանցիներ, որոնց տվյալները գրանցվել են՝ անհրաժեշտության դեպքում նրանց աջակցությանը ևս դիմելու համար²⁸:

Իսկ արդեն 2016 թ. հոկտեմբերի 14-ին «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի և «Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ» բարեգործական հիմնադրամի միջև կնքված համաձայնագրով, հիմնադրամը սկսել է աջակցել Հայաստան տեղափոխվել ցանկացող սիրիահայերին մեկ ուղղությամբ ավիատոմս ձեռք բերելու հարցում: Այսպես, արդեն 2016 թ. վերջին երեք ամիսներին Հայաստան է ժամանել 126, իսկ 2017 թ. օգոստոսի վերջին՝ 133 սիրիահայ²⁹: Հիմնադրամը նաև ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերել Հայաստան ժամանածներին. առավել խոցելի 8 ընտանիքի տրամադրել է ֆինանսական օգնություն 6 ամիս ժամկետով³⁰:

Ընդհանուր առմամբ, 2015–2017 թթ. «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի «Փրկել կեանք մը» ծրագրով Հայաստան է տեղափոխվել 468 սիրիահայ, իսկ ընթացիկ ծախսերի համար տեղում 100-ական դոլար է ստացել Բեյրութից Երևան ժամանած 460 սիրիահայ: Սույն ծրագրին աջակցելու նպատակով կազմակերպությունն աշխարհով մեկ հանգանակել էր 181.500 դոլար³¹:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն պատերազմից տուժած տեղահանվածների խոցելի խմբերին ապաստան ու կենցաղային բարենպաստ պայմաններ ապահովելու նպատակով ևս իրականացրել է տարբեր ծրագրեր: Այսպես, գերազանցապես սիյուռքահայ անհատ բարերարների միջոցներով իրականացվել են «Հիւրընկալե՛ ընտանիք մը» և «Որդեգրե՛ ընտանիք մը» ծրագրերը:

Արդեն մինչև 2016 թ. «Հիւրընկալե՛ ընտանիք մը» ծրագրի շրջանակներում բարերարները ներդրել են 15.000–25.000 դոլարի չափով գումար, բնակարաններ գնել Հայաստանում, դրանք գրանցել իրենց անուններով և ապա առանց վարձավճարի՝ 5–7 տարի ժամկետով պայմանագրային հիմունքներով տրամադրել սիրիահայ առավել կարիքավոր ընտանիքներին: Բնակարանների կառույթը տրամադրել է ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի գրասենյակը՝ «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի հետ կնքած

²⁸ 600 հայ Սիրիայից դիմել է՝ Հայաստան տեղափոխվելու. «Հալէպ» հ/կ-ի ղեկավար, 2016, 8 հոկտեմբերի. – <http://www.arevelk.am>.

²⁹ IDeA [Initiatives for Development of Armenia] հիմնադրամի և «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ի համագործակցությունը՝ ի նպաստ սիրիահայերի, 2016, 15 հոկտեմբերի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ը 380 սիրիահայի տրամադրեց մեկ ուղղությամբ ինքնաթիռի տոմս դեպի Հայաստան, 2017, 10 հունվարի. – <https://aleppo-ngo.org>.

³⁰ «ՀԱԼԵՊ» ՀԿ-ի և IDeA հիմնադրամի համագործակցությունը՝ ի նպաստ տեղահանված անձանց կենսական կարիքները հոգալուն, 2018, 4 հունիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

³¹ Donation Goal for this Project is \$180,000. 2016, June 9. – <https://aleppo-ngo.org>.

պայմանավորվածության համաձայն³²: 2016 թ. փետրվարի վերջի տվյալներով արդեն 14 բարերարի աջակցությամբ սիրիահայ 20 ընտանիք ապահովվել է բնակարանով: 2017 թ. հունիսի տվյալներով առանց վարձավճարի բնակարանով ապահովված սիրիահայ ընտանիքների թիվը 10-ն էր, 2018 թ.՝ 15³³: Ծրագրի շրջանակներում «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն սիրիահայ ընտանիքներին բնակարան է տրամադրել նաև Լոռու մարզի Սպիտակ քաղաքում: 2016 թ. հոկտեմբերին այստեղ արդեն տեղավորվել էր 9 ընտանիք, ընդ որում 3 բնակարան տրամադրել էին բարերարները: Սպիտակում սիրիահայերը զբաղվում են գյուղատնտեսությամբ, հող մշակում, ընտանի կենդանիներ բուծում և իրենց ապրուստը հոգում: Նրանք ազատվել են բնակարանի վարձից, ինչպես նաև՝ կոմունալ ծախսերից³⁴:

Սիրիայի պատերազմից տուժած, տեղահանված և Հայաստանում ապաստանած առավել խոցելի սիրիահայ խմբերին աջակցելու նպատակով 2015 թ. հունիսից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն իրականացրել է նաև «Որդեգրե՛ք ընտանիք մը» առաջնային շտապ օգնության ծրագիրը: Խոցելի խմբի մեջ են ներառվել մանկահասակ երեխաներ ունեցող միայնակ մայրերը, տաքեցներ ունեցող դեռահասները, անաշխատունակ, անկողնային, առողջական այլ խնդիրներ ունեցող, սիրիական հակամարտության ընթացքում գերի ընկած, խոշտանգումների ենթարկված, վիրավորված, հոգեպես տուժած ընտանիքները: Ծրագիրը նրանց համար նախատեսել է նյութական օժանդակություն բնակվարձի, սննդի և կոմունալ ծառայությունների վճարման համար՝ ամսվա, եռամսյակի, կես տարվա, տարվա կամ ավելի կտրվածքով³⁵:

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի ԱՄՆ-ի ներկայացուցչությունը բարերարների միջոցով պարբերաբար օժանդակել է Հայաստանում գործող իր համանուն կազմակերպությանը Հայրենիքում հաստատված սիրիահայերին աջակցություն ցուցաբերելու գործում: Կազմակերպվել են բարեգործական միջոցառումներ՝ ի նպաստ հայաստանյան գրասենյակի «Փրկե՛ք կեանք մը» և «Որդեգրե՛ք ընտանիք մը» ծրագրերի շահառուների: Եվ կամ՝ ԱՄՆ-ի Տեխասի նահանգի Հյուսթոն քաղաքի Մբ. Գևորգ հայ առաքելական եկեղեցու ծխական խորհրդի նյութական

³² “Newsletter”, 2015, № 2, June-August, p. 3.

³³ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ. Հայացք «Հյուրընկալիր ընտանիք մը» բնակարանային ծրագրին, 2017, 28 հունիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

³⁴ 17.000 սիրիահայեր ապաստան են գտել Հայաստանում. ինչպե՞ս օգնել նրանց, 2016, մարտի 26. – <http://armedia.am>. Հայաստանում սիրիահայերի կողմից հիմնադրված հասարակական կազմակերպություններ. «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ. – <http://www.mindiaspora.am>.

³⁵ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Որդեգրիր ընտանիք. – <https://aleppo-ngo.org>. The Fundraising Event in Support the Aleppo Compatriotic Charitable Organization, ACCO. Voice of Armenians TV NY («Միհրաբի Ձայնը»). 2016, November 18. – <https://www.youtube.com>.

աջակցությամբ 2016 թ. փետրվարի 5-ին «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն նոր ժամանած 85 սիրիահայ շահառուի տրամադրել է 100-ական դոլար³⁶ և այլն:

ՀԲՀԿ-ն նաև սոցիալ-հոգեբանական աջակցություն և խորհրդատվություն է տրամադրել հարյուրավոր հայրենակիցների, այդ թվում՝ կանանց ու երիտասարդներին՝ նպաստելու «նրանց ակտիվ ներգրավմանը հայաստանյան կյանքում»³⁷: 2015 թ. փետրվարից շաբաթական մեկ օր Սիրիայի քաղաքացիական պատերազմի հետևանքով հարազատ կորցրած և նյութական վնաս կրած անձանց շրջանում կազմակերպությունն իրականացրել է սոցիալ-հոգեբանական աջակցության ծրագիր: Սկզբում այն նախատեսված էր վեցամսյա ժամկետով, սակայն սիրիահայերի շարունակվող հոսքի պայմաններում, ինչպես նաև սիրիահայ կանանց ցանկությամբ շարունակական բնույթ է կրել³⁸: Ծրագրի նպատակն է՝ «օժանդակել սիրիական հակամարտության միջով անցած և ծանր հոգեբանական դրությունում հայտնված անձանց վերականգնման գործընթացին և նպաստել նրանց ակտիվ ներգրավմանը հայաստանյան կյանքում»³⁹: «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ի գրասենյակում սիրիական պատերազմի ողբերգական իրադարձությունների ականատեսների հետ հաղորդակցական-վերականգնողական աշխատանքներ իրականացվել են ինչպես Հայաստանի հոգևոր դասի և տարբեր մասնագիտական ոլորտների ներկայացուցիչներ, այնպես և՛ ավելի վաղ հայրենադարձված ու Հայաստանում մասնագիտական կարողություններ ձեռք բերած և կայացած նախկին սիրիահայեր, կազմակերպությունների պատասխանատուներ, հյուրեր, որոնք իրենց կարողություններն ու գիտելիքները հաղորդել են ներկաներին՝ աջակցելով նրանց սոցիալ-հոգեբանական վերականգնմանը: Հետագայում ծրագրի շրջանակում տեղի է ունեցել մասնակից հինգ տասնյակից ավելի սիրիահայ կանանց ճանաչողական այցելություն Երևանի տեսարժան ու գեղատեսիլ վայրեր, թատրոն, համերգասրահ, թանգարան, եկեղեցիներ, ծանոթացում Հայաստանի պատմական անցյալին, դեպքերին ու դեմքերին, կինոդիտումներ, ինչպես նաև կարուձևի հմտությունների, ձեռքի աշխատանքների

³⁶ «“Aleppo” CCNGO», 2015, September, p. 2, 7.

³⁷ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Ծրագրեր, Սոցիալ-հոգեբանական աջակցություն սիրիահայ ընտանիքներին, 2016, 27 նոյեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

³⁸ Սիրիահայերին օժանդակություն տրամադրող կազմակերպությունների և ծառայությունների ցանկ: Սիրիահայերի և տեղացիների դիմակայության բարձրացում, Երևան, 2018, էջ 12:

³⁹ «Սոցիալ-հոգեբանական աջակցություն սիրիահայերին» ծրագրի կիսամյակային ամփոփիչ հանդիպումը, 2019, 12 հուլիսի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ. Սոցիալ-հոգեբանական աջակցության ծրագրեր, 2017, 23 սեպտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

ներկայացում և այլ միջոցառումներ⁴⁰: Սոցիալ-մշակութային, հոգեկան, ֆիզիկական, կրթական զարգացմանը նպաստող նմանատիպ միջոցառումները միաժամանակ ուսուցողական ու համարկող ազդեցություն են ունեցել սիրիահայ հայրենադարձների վրա:

Սիրիահայ կանաց հմտություններն ու գիտելիքները զարգացնելու նպատակով կազմակերպվել են ձեռներեցության դասընթացներ, որին, ընդհանուր առմամբ, մասնակցել է 80 կին: Այսպես, «Հալեպ» ՀԲՀ-ն 2015 թ. ապրիլից կյանքի է կոչել «Թաղիքագործության դասընթացներ սիրիահայ կանանց համար», մայիսից՝ «Ավանդական ասեղնագործության դասընթացներ կանանց համար», 2016 թ. մայիսից՝ «Հայկական ավանդական կարպետագործության դասընթացներ կանանց համար» տեմական ծրագրերը: Դրանց նպատակն էր հաղորդած տեսական և գործնական գիտելիքներով հարստացնել սիրիահայ ձեռքի աշխատանքի հմտություններ ունեցող կանանց առօրյան՝ այն ծառայեցնելով հասարակական կյանքում նրանց ներգրավմանը, ձեռներեցության զարգացմանը, սոցիալ-տնտեսական պայմանների բարելավմանը: Դասընթացների ավարտին նրանց տրամադրվել են ձեռագործ աշխատանքների համար անհրաժեշտ պարագաներ, իսկ աշխատանքները ներկայացվել են ցուցահանդես-վաճառքի, որից ստացված հասույթը տրամադրվել է ընտանիքներին⁴¹:

«Հալեպ» ՀԲՀ-ն իր ուշադրության կենտրոնում է պահել նաև սիրիահայ երեխաների և պատանիների ազատ ժամանակի կազմակերպման հարցը: Նրանց զբաղվածությունն ու գեղագիտական դաստիարակությունն ապահովելու նպատակով «Հալեպ» ՀԲՀ-ն 2015 թ. հուլիսից կազմակերպել է նկարչության դասեր, ապա՝ նրանց աշխատանքների ցուցահանդես, տարաբնույթ խաղեր, ազգային երգ, ֆիլմերի դիտում, հայոց պատմության ծանոթացում և այլն: Այդ բոլորը նպատակ ունենին համախմբել ու զարգացնել հայրենաբնակ սիրիահայերի ստեղծագործական հմտությունները՝ «ի սպաս դնելով նրանց լուսավոր ապագային կառուցմանը Մայր Հայրենիքում»⁴²:

2015 թ. ստեղծվել է նաև «Սիրիահայ ուժ» կոչվող պատանիների հանձնախումբը, որն իր շուրջ համախմբել է 13-17 տարեկան սիրիահայերին՝ նպաստելու նրանց սոցիալ-մշակութային, հոգևոր ու ֆիզիկական, կրթական, գիտական զարգացմանը, առողջ ապրելակերպին և հայրենասիրական դաստիարակությանը: Շուրջ չորս տասնյակ պատանիների խումբը կազմակերպել է արշավներ դեպի Հայաստանի տեսարժան վայրեր, թանգարաններ և այլուր: Նմանատիպ միջոցառումների նպատակը կազմակերպությունը հիմնավորել

⁴⁰ Սոցիալ-հոգեբանական աջակցության ուղղված հերթական հանդիպում, 2015, 15 հունիսի, «Սոցիալ-հոգեբանական աջակցություն սիրիահայերին» ծրագրի հերթական հանդիպումը՝ «Ծանօթանանք մեր արժեքներուն» շրջագծով, 2019, 3 մայիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴¹ «ՀԱԼԵՊ» հայրենակցական բարեսիրական հասարակական կազմակերպություն. Մեր մասին. – <https://aleppo-ngo.org>. «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 2:

⁴² «Տեղեկագիր», 2015, № 1, մարտ-մայիս, էջ 2, Հայկական ավանդական ասեղնագործության դասընթացներ կանանց համար, Երևան, 2015, էջ 1:

է «հայրենասիրական դաստիարակության սերմանման և հայրենաճանաչողության զարգացման» անհրաժեշտությամբ⁴³։ Ամառային հանգստյան օրերին, ինչպես նաև հետագա ամիսներին, «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն 4-9 և 10-16 տարեկան ավելի քան 50 երեխաների համար, սկսած 2016 թ. հունիսից, ամեն շաբաթ օր կազմակերպել է կրթադաստիարակչական ու մշակութային ուղղվածության անվճար մանկապատանեկան հավաքներ⁴⁴։

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն հոգացել է նաև իր շահառու ընտանիքների պատանիների ամառային հանգստի մասին։ 2015-2016 թթ. ավելի քան չորս տասնյակ պատանի իրաքահայ և արցախցի իրենց հասակակիցների հետ հանգստացել է Հանքավանի ու Վարդենիսի ամառային ճամբարներում՝ մասնակցելով կազմակերպված ուսուցողական, գեղագիտական, ճանաչողական և մարզական միջոցառումներին⁴⁵։

2015 թ. սեպտեմբերից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ում մեկնարկել է «Միրիահայ երիտասարդները հանուն ավելի լավ ապագայի Հայաստանում» ծրագիրը, որի նպատակն է աջակցել սիրիահայ երիտասարդների սոցիալ-մշակութային, հոգևոր, ֆիզիկական, կրթական ու գիտական զարգացմանը։ Արդեն մեկ ամսվա ընթացքում ծրագրին անդամակցել է սիրիահայ, ինչպես նաև՝ տեղաբնակ 110 երիտասարդ։ Ծրագրի շրջանակում քննվել ու հոգ են տարվել հայրենադարձ երիտասարդների կրթական կարիքները, տրամադրել հոգեբանական և ֆինանսական աջակցություն սիրիահայ ուսանողներին, կազմակերպել տարբեր դասախոսություններ երիտասարդների ուխտագնացություններ, ամառային ճամբարներ, այցելություններ Հայաստանի մանկատներ և այլն՝ նպաստելու «նրանց զարգացմանը և հայաստանյան կյանքում ինքնաիրացմանը»⁴⁶։

2016 թ. հունիսից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ում սկսվել է նաև «Միրիահայերի տնտեսական ինտեգրումը Հայաստանում» անվճար դասընթացների շարքը, որի նպատակն է խթանել

⁴³ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ի պատանյաց խումբը ծանոթացավ հայրենի տեսարժան վայրերին, 2016, 2 մայիսի, Մանկապատանեկան հավաքների մասնակիցներն այցելեցին Հայաստանի պատմության թանգարան, 2016, 30 հոկտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴⁴ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ը նաև որպես սիրիահայ մանուկների և պատանիների հավաքատեղի, 2016, 20 նոյեմբերի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ում մեկնարկեցին մանկապատանեկան հավաքները սիրիահայ մանուկների համար, 2016, 22 հունիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴⁵ Միրիահայ պատանիները մասնակցեցին ՀՕՖ-ի կողմից կազմակերպված «Արագած» ճամբարին, 2015, 6 օգոստոսի, Երիտասարդները Միրիայից, Իրաքից և Լեռնային Ղարաբաղից մասնակցեցին ամառային ճամբարի, 2017, 28 օգոստոսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴⁶ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ում մեկնարկեց «Միրիահայ երիտասարդները հանուն ավելի լավ ապագայի Հայաստանում» երիտասարդական կրթական ծրագիրը, 2015, 29 սեպտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>. ««Հլէպ» հայրենակցական բարեսիրական ՀԿ», 2015, հոկտեմբեր, էջ 11:

Հայաստանում ապաստանած սիրիահայերի զբաղվածությունը և տնտեսական ինտեգրման գործընթացը: Արդեն 2016 թ. օգոստոսի վերջին ծրագրին մասնակցել է 76 սիրիահայ⁴⁷:

2018 թ. մարտից «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն իրականացրել է «Սիրիահայ երիտասարդների պայծառ ապագա» ծրագիրը, որը կոչված է «օժանդակել սիրիական հակամարտության հետևանքով տեղահանված սիրիահայ երիտասարդներին՝ ինտեգրվելու հայաստանյան կյանքին», ինչպես նաև՝ «բարելավել սիրիահայ երիտասարդների հմտություններն ու մրցունակությունը հայաստանյան աշխատաշուկայում և հնարավորություն տալ՝ հասնելու իրենց աշխատանքային նպատակներին»⁴⁸: Սիրիահայ 16–35 տարեկան երիտասարդների համար կազմակերպվել են լեզուների դասընթացներ, հաղորդվել նոր գիտելիքներ ու հմտություններ: Հայաստանի 14 ուսումնական հաստատությունների սիրիահայ ուսանողներին և շրջանավարտներին տրամադրվել է կրթաթոշակ ու ֆինանսական աջակցություն⁴⁹: Մեկ տարվա ընթացքում այս ծրագրում արդեն ընդգրկվել է սիրիահայ և տեղաբնակ ավելի քան 180 երիտասարդ: 2018 թ. մարտից մինչև 2019 թ. դեկտեմբեր սիրիահայ, ինչպես նաև իրաքահայ և տեղացի ավելի քան 280 երիտասարդ մասնակցել է ծրագրի տարբեր դասընթացներին ու միջոցառումներին, ինչպես նաև՝ ուսանողական մասնագիտական փորձառությունն անցել հայաստանյան համապատասխան գրասենյակներում ու ձեռնարկություններում՝ կատարելագործելով իրենց մասնագիտական կարողությունները, խորացնելով գիտելիքները և ձեռք բերելով աշխատանքային փորձ ու հմտություն⁵⁰:

Միաժամանակ, «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն իր հովանու տակ է վերցրել կյանքից անժամանակ հեռացած ծնողների զավակներին՝ բարեսիրական այլ կազմակերպությունների միջոցով հոգալով անչափահաս երեխաների ապրուստի ու ուսման հարցերը, ինչպես նաև նվիրատուների հանգանակության շնորհիվ կարողացել է հոգալ իր շահառուների արողջական ծախսերը⁵¹:

⁴⁷ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ում մեկնարկեցին փոքր ու միջին բիզնեսի վարման անվճար դասընթացները, 2016, 27 օգոստոսի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ում մեկնարկեցին «Ֆինանսական համակարգը ՀՀ-ում» թեմայով անվճար դասընթացները, 2016, 30 հունիսի, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ. Շաբաթունակվում են անվճար ֆինանսական դասընթացներ սիրիահայ ընտանիքների համար, 2016, 26 օգոստոսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁴⁸ Սիրիահայերին օժանդակություն տրամադրող կազմակերպությունների և ծառայությունների ցանկ: Սիրիահայերի և տեղացիների դիմակայության բարձրացում, էջ 12:

⁴⁹ «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ-ն և ԵՀԽ հայաստանյան Կլոր սեղանը մեկնարկում են «Սիրիահայ երիտասարդների պայծառ ապագա» ծրագիրը, 2018, 14 մարտի, Արձագանքելով սիրիահայ ուսանողների կրթաթոշակային կարիքներին, 2018, 22 նոյեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁵⁰ Մասնագիտական պրակտիկայի մեկնարկը՝ «Սիրիահայ երիտասարդների պայծառ ապագա» ծրագրի շրջանակներում, 2019, 10 դեկտեմբերի. – <https://aleppo-ngo.org>.

⁵¹ We Saved Krikor's Life and We Did It Together! 2020, March 26. – <https://www.youtube.com>.

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ը, կարևորելով հայաստանյան իրականության մեջ սիրիահայ հայրենադարձների ինտեգրման գործընթացի արդյունավետության համար բնակարանային հարցի լուծման խնդրին զուգընթաց նաև աշխատանքով ապահովելու խնդիրը, մշակել է մի շարք ծրագրեր, որոնք ուղղված կլինեն Հայաստանում սիրիահայերի զբաղվածության ապահովմանը՝ ֆինանսական աջակցության միջոցով աշխատատեղերի ստեղծմանը: Հաշվի առնելով սիրիահայերի, մասնավորապես՝ կանանց խոհարարական հմտությունները և նպատակ ունենալով ապահովել նրանց զբաղվածությունն ու տնտեսական-սոցիալական զարգացումը Հայաստանում՝ «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն հիմնել է արևելյան ուտեստների խոհանոց⁵²:

Այդ ծրագրի շրջանակներում էր, որ ԱՄՆ-ի հայ համայնքի ներկայացուցիչների աջակցությամբ 2018 թ. Հայաստանի համար խորհրդանշական նոյեմբերի 29-ին⁵³ Երևանում վերջնականապես բացվել է «Ալեպպո Քուիզին» կենտրոնը⁵⁴, որը կոչված էր առաջիկա 5 տարվա ընթացքում աշխատատեղերով ապահովել Հայաստանում ապաստանած 70–90 սիրիահայերի, առավելապես՝ կանանց՝ հաշվի առնելով նրանց խոհարարական հմտությունները և առկա գործազրկության բարձր ցուցանիշը: Կենտրոնից ստացված շահույթն ուղղվելու էր հակամարտության հետևանքով Հայաստանում ապաստանած սիրիահայերի համար նոր աշխատատեղեր հիմնելուն և սիրիահայ ընտանիքներին մարդասիրական օգնություն տրամադրելուն⁵⁵:

Ընդհանուր առմամբ, 2018 թ. հոկտեմբերի տվյալներով՝ «Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն աջակցել է սիրիահայ ավելի քան 6.200 անհատի կամ շուրջ 1.850 ընտանիքի համագործակցելով ավելի քան 50 տեղական ու միջազգային կառույցների հետ և իրականացնելով ավելի քան 40 արտակարգ ու երկարատև ծրագիր, նախագիծ, իրավապաշտպան և ֆոնդալայնային արշավ⁵⁶:

Եզրակացություն

⁵² 17.000 սիրիահայեր ապաստան են գտել Հայաստանում. ինչպե՞ս օգնել նրանց (հարցազրույց), 2016, մարտի 26. – <http://armedia.am>.

⁵³ 1920 թ. նոյեմբերի 29-ին Հայաստանում հաստատվել են խորհրդային կարգեր: Այդ տարելիցը հիշարժան է նաև սփյուռքահայ մեր հայրենակիցներից ոմանց համար:

⁵⁴ Սիրիահայերին օժանդակություն տրամադրող կազմակերպությունների և ծառայությունների ցանկ: Սիրիահայերի և տեղացիների դիմակայության բարձրացում, էջ 12:

⁵⁵ Հայաստանում սիրիահայերի կողմից հիմնադրված հասարակական կազմակերպություններ, «ՀԱԼԵՊ» ՀԲՀԿ. – <http://www.mindiaspora.am>. «Ալեպպո Քուիզին» կենտրոն. սիրիահայերի համար նոր աշխատավայրի առաջին նախաբացումը, 2018, 13 փետրվարի. – <http://www.arevelk.am>.

⁵⁶ Թափուր աշխատատեղ: Գրասենյակի համակարգող, 2019, 14 հունվարի: Նամակ՝ ուղղված ՀՀ Միգրացիոն ծառայության պետ Արմեն Ղազարյանին, 2020, 29 մայիսի. – <https://aleppo-ngo.org>.

«Հալէպ» ՀԲՀԿ-ն, որպէս սիրիահայերից բաղկացած կառույց, ներսից ծանոթ լինելով նրանց խնդիրներին ու ակնկալիքներին՝ մշակել է տնական ծրագրեր, որոնք Հայաստանի պետական ու միջազգային կառույցների հետ համագործակցությամբ, բարերարների ու հանգանակությունների միջոցով կարողացել է իրականացնել: Իր գործունեությամբ օրինակելի և օպերատիվ այս կառույցը կազմակերպել է Միդիայից հայերի տարահանումն ու վերաբնակեցումը Հայաստանում, անհատույց բնակարաններ տրամադրել կարիքավորներին, մարդասիրական օգնություն և վարձակալական փոխհատուցում՝ շահառուներին, հիմնել աշխատատեղեր սիրիահայ կանանց համար, նաև նպաստել է Հայրենիքում սիրիահայ տարբեր սերնդի ներկայացուցիչների սոցիալ-հոգեբանական վերականգնմանն ու ընտելացմանը, նրանց հոգևոր, ֆիզիկական, մշակութային և կրթական զարգացմանը:

Քնարիկ Ավագյան – պ. գ. թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հայ գաղթօջախների և սփյուռքի պատմության բաժնի առաջատար գիտաշխատող: Գիտական հետաքրքրությունները՝ ԱՄՆ-ի հայ համայնքի, հայ սփյուռքի պատմություն: Հեղինակ է 1 մենագրության և շուրջ 140 հոդվածի: lira777@yahoo.com

REFERENCES

- “Aleppo” Compatriotic Charitable NGO” (Yerevan), 2015, September.
- “Arevelk” Iratuakan. 2016, 8 hoktemberi; 2018, 13 petrvari. – <http://www.arevelk.am> (In Armenian).
- “Armedia” Information, analytical agency. 2016, 26 marti. – <http://armedia.am> (In Armenian).
- “Armenia Sputnik” Iratvakan. 2016, 7 hoktemberi. – <https://armeniasputnik.am> (In Armenian).
- “Halep” hayrenaktsakan baresirakan hasarakakan kazmakerputyun. – <https://aleppo-ngo.org> (In Armenian).
- “Halep” hayrenaktsakan baresirakan HK” (Yerevan), 2015, hoktember, dektember (In Armenian).
- “Hayastani Hanrapetutyun”, 20. IX. 2017 (In Armenian).
- Haykakan avandakan aseghnagordsutyan dasentatsner kanants hamar, Yerevan, 2015 (In Armenian).
- HH spyurki nakhararutyun, 2017. – <http://www.mindiaspora.am> (In Armenian).
- Human Dimension Implementation Meeting. Working Session 12. Rights of Migrants. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Armenia. 2018, September 28.
- “Newsletter” (Yerevan), 2015, № 2, June-August.
- Siriahayerin ozhandakutyun tramadrogh kazmakerputyunneri ev dsarayutyunneri tsank. Siriahayeri ev teghatsineri dimakayutyan bardzratsum, Yerevan, 2018 (In Armenian).
- “Teghekagir” (Yerevan), 2015, № 1, mart-mayis, № 3, september-hoktember (In Armenian).
- Voice of Armenians TV NY (“Spyurki dzayne”). 2016, November 18. – <https://www.youtube.com>.
- We Saved Krikor’s Life and We Did It Together! 2020, March 26. – <https://www.youtube.com>.

ПОДДЕРЖКА ЗЕМЛЯЧЕСКОЙ БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОЙ ОБЩЕСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
«АЛЕППО» РЕПАТРИАНТОВ ИЗ СИРИИ
(2013–2018 гг.)

КНАРИК АВАКЯН

Резюме

Ключевые слова: война в Сирии, армянская община, репатриация, Армения, земляческая благотворительная общественная организация «Алеппо».

Начиная с марта 2011 г., с эскалацией военных действий исламистских террористов в Сирии, число сирийских армян, желающих репатриироваться в Армению, увеличилось. В общей сложности, с начала войны до 2018 г. на Родину прибыло 22 000 сирийских армян.

В Армении были созданы четыре сирийско-армянские организации: «Центр по координации проблем сирийских армян» (2012 г.), земляческая благотворительная общественная организация «Алеппо» (2013 г.), общественная организация «Союз сирийских армян» (2013 г.) и земляческое объединение «Кесаб» (2014 г.).

Основанная в 2013 г. и действующая по сей день организация «Алеппо» (председатель – Ани Балхян) как сирийско-армянское объединение, глубоко осознавая проблемы и ожидания своих соотечественников, разработала продолжительные программы, которые смогла успешно осуществить, сотрудничая с государственными структурами Армении, международными и диаспоральными организациями, а также с помощью благотворителей и пожертвований.

Своей деятельностью эта образцовая, для всех времен, организация смогла оперативно осуществить эвакуацию и переселение необеспеченных армян из Сирии в Армению, предоставила нуждающимся бесплатное жилье, гуманитарную помощь и субсидии на аренду жилья, создала рабочие места для сирийско-армянских женщин и лиц с ограниченными возможностями, а также содействовала социально-психологической реабилитации и адаптации представителей разных поколений сирийских армян на Родине, их духовному, физическому, культурному и образовательному развитию.

Кнарик Авакян – к. и. н., ведущий научный сотрудник отдела истории армянских общин и диаспоры Института истории НАН РА. Научные интересы: история армянской общины США и армянской диаспоры в целом. Автор 1 монографии и около 140 статей. lira777@yahoo.com

THE SUPPORT OF THE “ALEPPO” COMPATRIOTIC
CHARITABLE NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION
TO THE REPATRIATES FROM SYRIA
(2013–2018)

KNARIK AVAGYAN

S u m m a r y

Key words: War in Syria, Armenian Community, Repatriation, Armenia, “Aleppo” Compatriotic Charitable Non-Governmental Organization.

Beginning from March, 2011, along with the escalation of hostilities by Islamist terrorists in Syria, the number of Syrian-Armenians wishing to repatriate to Armenia increased. Totally, from the beginning of the war till 2018, 22,000 Syrian Armenians arrived to Motherland.

Based on the vision of preserving in the Motherland the lives and safety of its compatriots, affected by the war in Syria, four Syrian-Armenian organizations were created: “Center for Coordination of the Problems of Syrian-Armenians” (2012), “Aleppo” Compatriotic Charitable Non-Governmental Organization (2013), “Union of Syrian Armenians” Non-Governmental Organization (2013) and “Kessab” Compatriotic Union (2014).

Founded in 2013 and operating till today, the “Aleppo” Compatriotic Charitable Non-Governmental Organization (Chairwoman: Ani Balkhian), as a Syrian-Armenian union, being aware of the problems and expectations of its compatriots, has developed sustainable programs, which were able to realize in cooperation with state structures of Armenia, with international and Diasporan organizations, as well as with the help of benefactors and donations.

This exemplary organization, of all times, has promptly organized the evacuation and resettlement of vulnerable Armenians from Syria to Armenia, provided free housing to the needy ones, humanitarian aid and rental subsidies to its beneficiaries, created jobs for Syrian-Armenian women and people with disabilities, as well as promoted social-psychological rehabilitation and adaptation of the representatives of different generations of Syrian-Armenians in the Motherland, their spiritual, physical, cultural and educational development.

Knarik Avagyan – Candidate of Sciences in History, Leading Researcher at the Department of History of the Armenian Communities and Diaspora of the NAS RA Institute of History. Scientific interests: history of the Armenian Community of the USA and the Armenian Diaspora in general. Author of 1 monograph and around 140 articles. lira777@yahoo.com